

SELECTED NEW PUBLIC MANAGEMENT INSTITUTIONS IN THE
EU. EXECUTIVE AGENCIES - P. II
WYBRANE INSTYTUCJE NOWEGO ZARZĄDZANIA PUBLICZNEGO
W UE. AGENCJE WYKONAWCZE – CZ. II¹

dr hab. Magdalena Sitek, prof. WSGE
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
ms@wsge.edu.pl

ABSTRACTS

Extending the EU's policy on more areas requires actions performed by specialized units, including executive agencies. These areas include, among others: competition and innovation, scientific research, trans-European transport networks, health and consumer, education, culture and the audiovisual sector. Two main areas of activity of the executive agencies can be recognized i.e. protection of intangible assets and protection of human in relation to the activities of organized society. Thanks agencies, the EU may dispose financial resources more rationally, and its actions become more effective.

Rozszerzanie polityki UE na coraz to nowsze obszary wymaga podejmowania działań poprzez wyspecjalizowane jednostki, do których należą agencje wykonawcze. Do tych obszarów zalicza się m.in.: konkurencja i innowacja, badania naukowe, transeuropejskie sieci transportowe, zdrowie i konsumenci, edukacja, kultura i sektor audiowizualny. Można zatem wyróżnić dwa główne obszary aktywności agencji wykonawczych, tj. ochrona wartości niematerialnych oraz ochrona człowieka w relacji do działań zorganizowanych społeczeństwa. Dzięki agencjom UE może dysponować środkami finansowymi bardziej racjonalnie, a jej działania stają się skuteczniejsze.

KEY WORDS:

*executive agencies, European law, management, scientific research, health care
agencje wykonawcze, prawo europejskie, zarządzanie, badania naukowe,
ochrona zdrowia*

WPROWADZENIE

Agencje wykonawcze są instytucjami nowego zarządzania publicznego (NPM, ang. new public management), które zakłada przejście od biurokratycznego modelu administracji publicznej (czyli procesu administrowania) do tzw. modelu menedżerskiego (procesu zarządzania) (Marchewka-Bartkowiak, 2011, s. 1.). Kolejne agencje wykonawcze dotyczą takich obszarów oddziaływania Unii Europejskiej jak: konkurencja i innowacja, badania naukowe, transeuropejskie sieci transportowe, zdrowie i konsumenci, edukacja, kultura i sektor audiowizualny. Można zatem wyróżnić dwa główne obszary aktywności agencji wykonawczych, tj. ochrona wartości niematerialnych oraz ochrona człowieka w relacji do działań zorganizowanych społeczeństwa (Pollitt, Thiel, Homburg, 2007, s. 1. i nast.).

Celem utworzenia kolejnych agencji wykonawczych UE jest sprawniejsze zarządzanie, ochrona obywateli oraz racjonalne dysponowanie środkami publicznymi w obliczu trwającego kryzysu gospodarczego. Ponadto, agencje wykonawcze są instytucjami typowymi dla okresu przejściowego pomiędzy Europą postrzeganą jako zbiorowisko różnych państw a Unią Europejską dążącą do integracji politycznej z jednoczesnym osłabieniem pozycji państwa narodowego (Podstawka 2011, por. Breński 2013). W tej drugiej części zostaną przedstawione agencje takie jak:

- Agencja Wykonawcza ds. Konkurencyjności i Innowacyjności,
- Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych,
- Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych,
- Agencja Wykonawcza ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej,
- Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Konsumentów,
- Agencja wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego.

AGENCJA WYKONAWCZA DS. KONKURENCYJNOŚCI I INNOWACJI (EACI)

Agencja Wykonawcza ds. Konkurencyjności i Innowacji została ustanowiona decyzją Komisji 2004/20/WE z 23 grudnia 2003 r. ustanawiającą agencję wykonawczą „Agencja Wykonawcza ds. Inteligentnej Energii” w celu zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie energii w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003. Swoje funkcjonowanie Agencja rozpoczęła 1 stycznia 2004 roku. Pierwotny okres jej istnienia miał zakończyć się 31 grudnia 2008 roku, jednak został on przedłużony do 31 grudnia 2015 r. Decyzją Komisji 2007/372/WE z 31 maja 2007 r.

zmieniającą decyzję 2004/20/WE Agencja Wykonawcza ds. Inteligentnej Energii została zmieniona w Agencję Wykonawczą ds. Konkurencyjności i Innowacji. Decyzja weszła w życie 1 maja 2007 roku. Agencja ta wpisuje się w politykę bardziej skutecznych i efektywnych działań Unii Europejskiej. Siedzibą agencji jest Madou Wieża w Brukseli (Belgia). Agencja podlega trzem Dyrekcjom Generalnym Komisji Europejskiej – ds. Energii i Transportu (TREN), Przedsiębiorstw i Przemysłu (ENTR) oraz Środowiska (ENV) – które odpowiadają za programowanie i ocenę (Zagrzeb).

Celem powołania Agencji była realizacja programu pt. Inteligentna Energia – Europa. Program ten jest narzędziem Unii do finansowania działań zmierzających do poprawy warunków produkcji energii, zwłaszcza poprzez inwestowanie w rozwój inteligentnej energii w Europie, tj. wzrost efektywności oraz odnawialnych źródeł energii. Agencja zarządza projektami i wydarzeniami finansowanymi w ramach tego programu, a także rozpowszechnia uzyskaną podczas ich realizacji wiedzę specjalistyczną oraz najbardziej sprawdzone rozwiązania. Program ten realizowany jest do dzisiaj.²

Pierwotny zakres działania Agencji w 2007 roku został rozszerzony na rzecz konkurencyjności innowacji na lata 2007–2013. Stąd od 2008 roku Agencja zarządza systemem wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz inicjatywami w zakresie innowacji ekologicznych, inspirowanymi przez Komisję Europejską, a wchodzącymi w skład nowego programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, przewidzianymi na 2007–2013. Na realizację tego programu przeznaczono 3,621 miliardów euro. W ramach przedmiotowego programu ramowego realizowane są trzy programy:

- Przedsiębiorczości i Innowacji (EIP),
- Technologii informacyjnych i komunikacyjnych programu wspierania polityki (ICT-PSP),
- Program Inteligentna Energia dla Europy (IEE).

Agencja realizuje również program Marco Polo, który przyczynia się do zmniejszenia kosztów transportu oraz jego negatywnego wpływu na środowisko, gospodarkę i społeczeństwo. Dzięki temu programowi przedsiębiorstwa transportowe mogą otrzymać wsparcie na przeniesienie transportu towarów z transportu drogowego na transport kolejowy lub morski. Program pozwala zatem na budowanie alternatywnych form transportu,

bardziej ekologicznych, czystszych i tańszych. Budżet programu na lata 2007–2013 wynosi 450 mln euro. W latach 2003–2009 z programu Marco Polo otrzymało wsparcie finansowe 125 projektów z udziałem ponad 500 firm.³

Działania Agencji wpisują się w działania ogólnoeuropejskie, a dotyczące energii, transportu, ochrony środowiska i innowacji. Stąd też agencja zajmuje się promocją budowy małych elektrowni czy zwiększeniem poziomu wykorzystywania źródeł energii odnawialnej. W ten sposób przyczynia się do tworzenia rynku dla technologii ekologicznych, zrównoważonego transportu, stworzenia bazy danych dla małych i średnich przedsiębiorstw.⁴

Na szczególną uwagę zasługuje działanie agencji w zakresie promocji wykorzystania odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Na program Konkurencyjności i Innowacji (CIP) w latach od 2007 do 2013 przeznaczono z ogólnego budżetu 3,621 miliardów euro. Program CIP składa się z trzech programów operacyjnych. Każdy program ma swoje określone cele, mające na celu przyczynianie się do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw oraz ich zdolności innowacyjnych w swoich dziedzinach, takich jak ICT i energia odnawialna.⁵

- Przedsiębiorczości i Innowacji (EIP)
- Technologii informacyjnych i komunikacyjnych programu wspierania polityki (ICT-PSP)
- Program Inteligentna Energia dla Europy (IEE)

AGENCJA WYKONAWCZA DS. BADAŃ NAUKOWYCH (REA)

Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych została utworzona na podstawie decyzji 2008/46/WE Komisji⁶ z 14 grudnia 2007 r. ustanawiającej „Agencję Wykonawczą ds. Badań Naukowych” w celu zarządzania obszarami szczegółowymi programów wspólnotowych „Ludzie”, „Możliwości” i „Współpraca”. Siedzibą Agencji jest Bruksela, i została powołana do istnienia do 31 grudnia 2017 r. (art. 3. Decyzji Komisji). Agencja swoją działalność operacyjną rozpoczęła w 2008 r. z budżetem przekraczającym 6,5 mld euro. Pełną autonomię uzyskała dopiero 15 czerwca 2009 r. Funkcjonowanie Agencji nadzorowane jest przez Dyрекcję Generalną ds. Badań Naukowych, Przedsiębiorstw, Społeczeństwa Informacyjnego i Mediów oraz Energii i Transportu.

Zgodnie z art. 5. Agencją zarządzają powoływane przez Komisję: ko-

mitet kierujący i dyrektor. Członkowie komitetu sterującego mianowani są na dwa lata. Dyrektor agencji mianowany jest na cztery lata. Kadencje członków komitetu kierującego i dyrektora mogą zostać przedłużone.

Agencja swój budżet realizuje zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1653/2004 z 21 września 2004 r. w sprawie typowego rozporządzenia finansowego dla agencji wykonawczych, na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 określającego status agencji wykonawczych, odpowiedzialnych za niektóre czynności dotyczące obsługi programów wspólnotowych (DzU L 297 z 22.9.2004, str. 6. Rozporządzenie zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1821/2005; DzU L 293 z 9.11.2005, str. 10).

Agencja odpowiada za ocenę wniosków i zarządzania projektami realizowanymi w ramach siódmego Programu Ramowego w dziedzinie badań naukowych ustanowionego decyzją nr 1982/2006/WE (DzU L 412 z 30.12.2006, str. 1) na lata 2007–2013. Upoważnienie Agencji do tych działań wynika z art. 4. decyzji 2008/46/WE. Swoim działaniem instytucja ta miała się przyczyniać do skutecznego wsparcia środowiska naukowego. Agencja RAE odpowiada za⁷:

- stypendia Marie Curie i związane z nimi nagrody,
- konkretne umowy w sprawie udzielanych małym i średnim przedsiębiorstwom dotacji na badania,
- wielostronne projekty w dziedzinie badań przestrzeni kosmicznej,
- wielostronne projekty w dziedzinie bezpieczeństwa,
- system przyjmowania i oceny wniosków (w budynku Covent Garden w centrum Brukseli),
- kompleksowy punkt informacji o 7. PR,
- nowatorski system rejestracji partnerów projektów w celu ograniczenia formalności związanych z zarządzaniem projektami.

Do dalszych działań agencji należy zaliczyć:

- zarządzanie etapami konkretnych projektów w kontekście realizacji niektórych obszarów programu szczegółowego „Ludzie” na podstawie decyzji Rady 2006/973/WE (DzU L 400 z 30.12.2006, str. 27) oraz programu prac przyjętego przez Komisję, jak również dokonywanie niezbędnych kontroli oraz podejmowanie stosownych decyzji na podstawie upoważnienia Komisji;
- sporządzanie umów w sprawie przyznania grantów zawartych na podstawie siódmego programu ramowego; mogą obowiązywać przez kilka

lat, przy znaczącej liczbie grantów, które zostaną przyznane w 2014 r., i będą zarządzane do roku 2017 lub dłużej.

Agencja może podejmować swoje działania po rozdzieleniu programowania przeprowadzanego przez Komisję od realizacji projektów powierzonej agencji wykonawczej. Do nowych obszarów działalności agencji zalicza się bezpieczeństwo i przestrzeń kosmiczną, obszary należące do programu szczegółowego „Współpraca”. W tym zakresie Komisja nie posiada jeszcze znaczącej wewnętrznej wiedzy specjalistycznej, dzięki której można by wdrożyć pilotażowe projekty. Agencja wykonawcza może również realizować centralne zadania administracyjne i logistyczne w innych obszarach programu ramowego.

AGENCJA WYKONAWCZA EUROPEJSKIEJ RADY DS. BADAŃ NAUKOWYCH (ERC)

Agencja Wykonawcza Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERC) została powołana do życia na podstawie decyzji 2008/46/WE Komisji Europejskiej z 14 grudnia 2007 r. ustanawiająca „Agencję Wykonawczą ds. Badań Naukowych” w celu zarządzania niektórymi obszarami szczegółowych programów wspólnotowych „Ludzie”, „Możliwości” i „Współpraca” w dziedzinie badań na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003.⁸ Agencję wykonawczą ERC oficjalnie ustanowiono w grudniu 2007 r. Jednak dopiero od 15 lipca 2009 r. jest ona w pełni operacyjna. Siedzibą Agencji jest Bruksela. Okres istnienia Agencji został ustalony do 31 grudnia 2017 r. (Antonoyiannakis, Hemmelskamp, Kafatos 2009, s. 805. i nast.).

Europejska Rada ds. Badań Naukowych (ERC) działa w ramach siódmego programu ramowego UE w dziedzinie badań naukowych, zwłaszcza siódmego programu ramowego Wspólnoty Europejskiej na rzecz badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) ustanowionego decyzją nr 1982/2006/WE. Budżet Rady na lata 2007–2013 wynosi 7,5 mld euro. Rada współdziała z Agencją Wykonawczą ds. Badań Naukowych, stąd też obie instytucje mieszczą się nawet w tym samym budynku.

Rada powstała w lutym 2007 r. – powołała ją do życia Komisja Europejska, wykorzystując program szczegółowy siódmy: Program Ramowy „Pomysły”, w celu umożliwienia wsparcia inicjowanych przez naukowców projektów badań przekraczających granice aktualnego poziomu wiedzy, czyli tzw. badań pionierskich. Zakładany budżet Rady na lata 2007–2013 wynosił 7,5 mld euro.⁹

Głównym zadaniem Agencji ERC jest inicjowanie prac naukowych o wysokiej jakości poprzez wspieranie najlepszych, najbardziej kreatywnych naukowców, inżynierów i pracowników akademickich, którzy mogą zgłaszać swoje wnioski we wszystkich dziedzinach badań. W szczególności Rada ma podejmować takie działania jak:

- wykonanie rocznego programu prac, określonego przez radę naukową ERC i przyjętego przez Komisję;
- wdrożenie zaproszeń do składania wniosków, zgodnie z programem prac;
- zapewnienie wnioskodawcom informacji i wsparcia;
- organizacja oceny opartej na wzajemnej weryfikacji;
- sporządzenie umów o dotacje i zarządzanie nimi, zgodnie z rozporządzeniem finansowym UE;
- zapewnienie wsparcia radzie naukowej ERC.

Zgodnie z art. 5. decyzji 2008/46/WE Komisji Europejskiej Agencją zarządzają powoływane przez Komisję komitet kierujący i dyrektor. Członkowie komitetu sterującego mianowani są na dwa lata, a dyrektor Agencji ERC mianowany jest na cztery lata. Kadencje członków komitetu kierującego i dyrektora mogą zostać przedłużone. Zgodnie z art. 6. decyzji Agencja otrzymuje granty uwzględnione w budżecie ogólnym Wspólnot Europejskich, pobierane ze środków przeznaczonych na programy.

Stosowanie do art. 7. decyzji 2008/46/WE Komisji Europejskiej Agencja ERC podlega kontroli Komisji i regularnie składa sprawozdania na temat postępów w realizacji programów, za które jest odpowiedzialna, zgodnie z uzgodnieniami i z częstotliwością podaną w decyzji o przekazaniu uprawnień.

AGENCJA WYKONAWCZA DS. TRANSEUROPEJSKIEJ SIECI TRANSPORTOWEJ (TEN-T EA)

Agencja Wykonawcza ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T EA) powstała na podstawie decyzji KE (2007/60/WE) z 26 października 2006 r. ustanawiającej Agencję Wykonawczą ds. Transeuropejskiej Sieci Transportowej zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 58/2003.¹⁰ Agencja powstała z dniem 1 listopada 2006 r. i w pierwotnych planach miała funkcjonować do 31 grudnia 2008 r. Tymczasem okres funkcjonowania Agencji został przedłużony do 31 grudnia 2015 r.

Podjęmowane przez Agencję działania są koordynowane z Dyrekcją generalną ds. Mobilności i Transportu Komisji Europejskiej (DG MOVE), która odpowiada za całokształt polityki, programowanie i ocenę programu TEN-T. Siedzibą Agencji jest Bruksela.¹¹

Podstawowym zadaniem Agencji TEN-T EA jest zarządzania głównymi projektami w dziedzinie infrastruktury transportowej zgodnie z perspektywą finansową na lata 2000–2006 i 2007–2013. Zarządzanie przedmiotowymi projektami nie może pociągać jednak za sobą podejmowania decyzji o charakterze politycznym, lecz wymaga wysokiego poziomu specjalistycznej wiedzy technicznej i finansowej w całym okresie realizacji projektu. Dlatego Komisja Europejska zajmuje się programowaniem, ustalaniem priorytetów i oceną programów, TEN-T EA zaś zajmuje się realizacją projektów (Adamiec, 2012, s. 63 i nast.).

TEN-T EA wspiera realizację wielu programów unijnych, m.in. Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Bank Inwestycyjny, który wpiera działania w obszarze budowy infrastruktury drogowej i wodnej w Europie. Ponadto, TEN-T EA udziela wsparcia finansowego konkretnym przedsięwzięciom w formie grantów. W latach 2000–2006 Agencja wydała 859 bilionów euro na budowę lub polepszenie infrastruktury drogowej. Obecnie Agencja pracuje nad dostosowaniem swoich działań do Strategii „Europa 2020” zbudowanej z wykorzystaniem założeń Strategii lizbońskiej. Jedynym z celów tej strategii, jest rozwój infrastruktury drogowej i wodnej, mającej zapewnić Europie rozwój ekonomiczny i społeczny. Dlatego w latach 2010–2030 UE przewiduje wydanie ponad 1,5 tryliona euro na poprawę infrastruktury, a do dyspozycji Agencji zostanie ok. 500 bilionów euro.¹²

Zgodnie z art. 4. decyzji Komisji 2007/60/WE do podstawowych celów i zadań TEN-T EA należy:

- wykonywanie zadań związanych z udzielaniem wspólnotowej pomocy finansowej na mocy regulacji Rady nr 2236/95 (DzU L 228 z 29.3.1995), z wyłączeniem programowania, ustalania priorytetów, oceny programu, przyjmowania decyzji w sprawie finansowania i monitorowania prawodawstwa;
- zarządzanie w fazie przygotowawczej, finansowania i monitorowania pomocy finansowej udzielanej na rzecz projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania z budżetu transeuropejskiej sieci transportowej, jak również prowadzenie niezbędnych kontroli, podej-

mując stosowne decyzje na podstawie uprawnień przekazanych przez Komisję;

- koordynacja z innymi instrumentami wspólnotowymi, przy zapewnieniu doskonalszej koordynacji pomocy na każdym z etapów realizacji projektów priorytetowych, które otrzymują również pomoc pochodzącą z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, jak również od Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- udzielanie wsparcia technicznego promotorom projektów w zakresie inżynierii finansowej oraz opracowywania wspólnych metod oceny;
- przyjęcie instrumentów wykonywania budżetu w odniesieniu do przychodów i wydatków oraz wykonanie, na podstawie przekazanych przez Komisję uprawnień, wszystkich czynności niezbędnych dla zarządzania działaniami wspólnotowymi w dziedzinie transeuropejskiej sieci transportowej, przewidzianych w Rozporządzeniu regulacji Rady (WE) nr 2236/95, w szczególności związanych z udzielaniem zamówień i dotacji (DzU L 228 z 23.9.95, s. 1);
- gromadzenie, analizowanie i przekazywanie KE wszelkich informacji koniecznych do wdrożenia sieci transeuropejskiej;
- zapewnianie wszelakiego wsparcia technicznego i administracyjnego na prośbę Komisji.

Zgodnie z dyrektywą Rady (WE) 58/2003 oraz art. 5. decyzji Komisji (2007/60/WE) organami Agencji są: komitet sterujący i dyrektor, wyznaczani przez Komisję. Członków komitetu sterującego oraz dyrektora powołuje się na okres funkcjonowania Agencji.

Według art. 6. decyzji Komisji (2007/60/WE) Agencja otrzymuje dotację przypisaną w budżecie ogólnym Unii Europejskiej. Dotacja pochodzi ze środków finansowych przeznaczonych na działania Wspólnoty w dziedzinie transportu.

Działalność Agencji podlega kontroli ze strony Komisji, stąd jednostka ta jest zobowiązana do regularnej sprawozdawczości z wykonania działań wspólnotowych w dziedzinie transeuropejskiej sieci transportu, co zostało jej powierzono na zasadach i z częstotliwością szczegółowo przedstawionymi w decyzji o przekazaniu uprawnień. Budżet operacyjny Agencja wykonuje zgodnie z postanowieniami rozporządzenia (WE) nr 1653/2004 KE.

AGENCJA WYKONAWCZA DS. ZDROWIA I KONSUMENTÓW (EAHC)

Pierwszą agencją wykonawczą w obszarze zdrowia publicznego była Agencja Wykonawcza Programu Zdrowia Publicznego (PHEA), która powstała na podstawie decyzji (DzU L 369 z 16.12.2004, s. 1) Komisji Europejskiej (2004/858/WE) z 15 grudnia 2004 r. ustanawiającej agencję wykonawczą o nazwie „Agencja wykonawcza programu zdrowia publicznego” do zarządzania działaniem wspólnotowym w dziedzinie zdrowia publicznego, w zastosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003. Zgodnie z art. 3. powyższej decyzji swoją działalność Agencja rozpoczęła z dniem 1 stycznia 2005 r. i miała ona funkcjonować do 31 grudnia 2010 r. W tym okresie jej podstawowym zadaniem było wspieranie wdrażania programu działań wspólnotowych w dziedzinie zdrowia publicznego.

W 2008 r. okres funkcjonowania Agencji wydłużono do 31 grudnia 2015 r. oraz zmieniono nazwę na Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Konsumentów (EAHC). Ponadto dodano jej nowe zadania, które obejmują realizację unijnego programu działań w dziedzinie zdrowia, programu działań w zakresie ochrony konsumentów i inicjatywy pod hasłem Lepsze szkolenia na rzecz bezpieczniejszej żywności. W ramach swoich zadań EAHC podejmuje współpracę z Dyrekcją Generalną ds. Zdrowia i Ochrony Konsumentów. Utrzymuje stosunki z ponad 2200 beneficjentami zaangażowanymi w realizację ponad 200 projektów w dziedzinie zdrowia. Zgodnie z art. 2. decyzji (2004/858/WE) siedziba Agencji znajduje się w Luksemburgu.¹³

Stworzenie EAHC miało na celu umożliwienie KE skoncentrowanie się na priorytetowych działaniach i funkcjach, których nie można zlecić podmiotom zewnętrznym, jednakże bez utraty kierowania, kontroli i ostatecznej odpowiedzialności za działania, którymi zarządzają agencje wykonawcze. Zadania Agencji należy widzieć w perspektywie zarządzania wspólnotowym programem działania w dziedzinie zdrowia publicznego, a przyjętego decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1786/2002/WE (DzU L 271 z 9.10.2002, s. 1) z 23 września 2002 r. (tzw. decyzja ramowa). Działania EAHC koncentrują się na zarządzaniu projektami o charakterze technicznym, z którymi nie wiąże się podejmowanie decyzji natury politycznej. Zarządzanie to wymaga wysokiego poziomu wiedzy techniczno-finansowej przez cały czas trwania projektów. W szczególności Agencji powierzono następujące zadania:

- zarządzanie wszystkimi etapami realizacji programu zdrowia publicznego w powiązaniu z poszczególnymi projektami na podstawie decyzji

1786/2002/WE i planu działania przewidzianego w tej decyzji i przyjętego przez Komisję, oraz dokonywanie niezbędnych kontroli, przyjmując odpowiednie decyzje na podstawie aktu Komisji o przekazania uprawnień;

- przyjmowanie wykonawczych aktów budżetowych po stronie przychodów i rozchodów oraz wykonywanie, na podstawie delegacji Komisji, wszelkich operacji niezbędnych do zarządzania programem zdrowia publicznego, a zwłaszcza operacji związanych z przyznawaniem dotacji i rynków;
- zapewnianie wsparcia logistycznego, naukowego i technicznego, w szczególności poprzez organizację zebrań technicznych (zarządzanie eksperckimi grupami roboczymi), badań przygotowawczych, seminariów i konferencji.

EAHC współpracuje z ponad 2200 beneficjentami zaangażowanymi w realizację ponad 200 projektów, zapewniając im odpowiednio wysoki poziom ekspertyz, służących celom określonym przez KE oraz pozostających pod jej kontrolą (por. Ukleja, 2013). Do zadań Agencji również należy optymalizacja realizacji programu, poprzez ułatwianie rekrutacji personelu wyspecjalizowanego w dziedzinie zdrowia publicznego. Oprócz realizacji długoterminowych zadań Agencja ma za zadanie zapewnienie większej elastyczności we wdrażaniu programu.

Zgodnie a art. 5. decyzji (2004/858/WE) na czele Agencji stoi komitet sterujący oraz dyrektor, wyznaczany przez Komisję. Członkowie komitetu sterującego są mianowani na okres dwóch lat. Dyrektor Agencji jest mianowany na okres czterech lat.

Stosowanie do art. 6. decyzji (2004/858/WE) Agencja otrzymuje dotację ujętą w ogólnym budżecie Wspólnot Europejskich, która jest pobierana ze środków finansowych przeznaczonych na program zdrowia publicznego. Roczny budżet Agencji w 2010 r. wynosił 6,7 miliona euro.¹⁴ Na podstawie art. 7. tejże decyzji EAHC podlega kontroli Komisji i musi regularnie przedstawiać sprawozdania z wykonania programów, które są jej powierzone, zgodnie z trybem i częstotliwością określonymi w akcie o przekazaniu uprawnień.

AGENCJA WYKONAWCZA DS. EDUKACJI, KULTURY I SEKTORA AUDIOWIZUALNEGO (EACEA)

KE decyzją 2005/56/WE (DzU L 24 z 27.1.2005, s. 35) ustanowiła

Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA)¹⁵ i powierzyła jej zarządzanie działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego. Agencja działalność rozpoczęła 1 stycznia 2006 r. Siedzibą Agencji stała się Bruksela. Następnie Komisja wielokrotnie zmieniała uprawnienia Agencji w celu włączenia do nich zadań w zakresie zarządzania nowymi projektami i programami. W związku ze zmianami konieczne było zastąpienie decyzji 2005/56/WE decyzją 2009/336/WE (DzU L 101 z 21.4.2009, s. 26)¹⁶ z 20 kwietnia 2009 r. ustanawiającą Agencję Wykonawczą do spraw Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego zarządzającą działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego z zastosowaniem rozporządzenia Rady (WE) nr 58/2003 (Education 2012).

Agencja ma osobowość prawną i podlega aż trzem dyrekcjom generalnym Komisji Europejskiej, tj.: Dyrekcji Generalnej ds. Edukacji i Kultury, Dyrekcji Generalnej ds. Społeczeństwa oraz Biuru Współpracy EuropeAid, które odpowiada za programowanie, ocenę i kształtowanie polityki. Okres końcowy funkcjonowania EACEA został ustalony na 31 grudnia 2015 r.

Do zadań EACEA należy realizacja zadań finansowych w ramach projektów unijnych z obszaru edukacji i szkoleń, aktywnego obywatelstwa, spraw młodzieży, kultury i polityki audiowizualnej. Zatem Agencja zajmuje się większością zagadnień związanych z zarządzaniem programami, w tym opracowywaniem zaproszeń do składania wniosków, wyborem projektów, podpisywaniem umów dotyczących projektów, zarządzaniem finansami, monitorowaniem projektów (sporządzaniem sprawozdań okresowych i końcowych). EACEA kontaktuje się również z beneficjentami i przeprowadza na miejscu kontrole realizacji programów. Wszystkie części programów, którymi zarządza Agencja, są scentralizowane i wspierają realizację projektów o charakterze technicznym, które nie wymagają podejmowania decyzji politycznych.¹⁷

Agencja jest odpowiedzialna za zarządzanie niektórymi aspektami następujących programów wspólnotowych:

- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach pomocy gospodarczej na rzecz niektórych krajów Europy Środkowej i Wschodniej (PHARE), zatwierdzonej rozporządzeniem Rady (EWG) nr 3906/89 (DzU L 375 z 23.12.1989, s. 11);
- program wspierający rozwój i rozpowszechnianie utworów audiowizualnych (MEDIA II – Rozwój i rozpowszechnianie) (1996–2000), zatwierdzony decyzją Rady 95/563/WE (DzU L 321 z 30.12.1995, s. 25);

- program kształcenia dla specjalistów w europejskim przemyśle programów audiowizualnych (MEDIA II — Kształcenie) (1996–2000), zatwierdzony decyzją Rady 95/564/WE (DzU L 321 z 30.12.1995, s. 33);
- drugi etap wspólnotowego programu działań w dziedzinie edukacji Sokrates (2000–2006), zatwierdzony decyzją nr 253/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 28 z 3.2.2000, s. 1);
- drugi etap wspólnotowego programu działań w dziedzinie kształcenia zawodowego Leonardo da Vinci (2000–2006), zatwierdzony decyzją Rady 1999/382/WE (DzU L 146 z 11.6.1999, s. 33);
- wspólnotowy program działań „Młodzież” (2000–2006), zatwierdzony decyzją nr 1031/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 117 z 18.5.2000, s. 1);
- program „Kultura 2000” (2000–2006), zatwierdzony decyzją nr 508/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 63 z 10.3.2000, s. 1);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach świadczenia pomocy państwom partnerskim w Europie Wschodniej i Azji Środkowej (2000–2006) przewidzianej w Rozporządzeniu Rady (WE, Euratom) nr 99/2000 (DzU L 12 z 18.1.2000, s. 1);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach pomocy dla Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, Czarnogóry, Serbii i Kosowa (UNSCR 1244) (2000–2006), zatwierdzone rozporządzeniem Rady (WE) nr 2666/2000 (DzU L 306 z 7.12.2000, s. 1);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach środków finansowych i technicznych (MEDA) towarzyszących reformom struktur gospodarczych i społecznych w ramach partnerstwa eurośródziemnomorskiego, zatwierdzonych Rozporządzeniem Rady (WE) nr 2698/2000 (DzU L 311 z 12.12.2000, s. 1.);
- trzeci etap programu współpracy transeuropejskiej w dziedzinie szkolnictwa wyższego (program Tempus III) (2000–2006), zatwierdzony decyzją Rady 1999/311/WE (DzU L 120 z 8.5.1999, s. 30.);
- projekty, które mogą być objęte finansowaniem na mocy Umowy

między Wspólnotą Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki odnawiającej program współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego, kształcenia i szkolenia zawodowego (2001–2005), zatwierdzonej decyzją Rady 2001/196/WE (DzU L 71 z 13.3.2001, s. 7.);

- projekty, które mogą być objęte dofinansowaniem na mocy Umowy między Wspólnotą Europejską a Rządem Kanady odnawiającej program współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego i kształcenia (2001–2005), zatwierdzonej decyzją Rady 2001/197/WE (DzU L 71 z 13.3.2001, s. 15.);
- program wspierający rozwój, rozpowszechnianie i promocję europejskich utworów audiowizualnych (MEDIA Plus – Rozwój, Rozpowszechnianie i Promocja) (2001–2006), zatwierdzonej decyzją Rady 2000/821/WE (DzU L 336 z 30.12.2000, s. 82);
- program kształcenia dla specjalistów w europejskim przemyśle programów audiowizualnych (MEDIA — Kształcenie) (2001–2006), zatwierdzonej decyzją nr 163/2001/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 26 z 27.1.2001, s. 1.);
- wieloletni program (2004–2006) w celu skutecznej integracji technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) w systemy kształcenia ogólnego i szkolenia zawodowego w Europie (Program eLearning) (2004–2006), zatwierdzonej decyzją nr 2318/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 345 z 31.12.2003, s. 9.);
- wspólnotowy program działań na rzecz promowania aktywnego obywatelstwa europejskiego (udział społeczeństwa obywatelskiego) (2004–2006), zatwierdzonej decyzją Rady 2004/100/WE (DzU L 30 z 4.2.2004, s. 6);
- wspólnotowy program działań wspierających podmioty działające na poziomie europejskim na rzecz młodzieży (2004–2006), zatwierdzonej decyzją nr 790/2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 138 z 30.4.2004, s. 24.);
- wspólnotowy program działań w celu promowania jednostek działających na poziomie europejskim oraz wspierania określonych działań w obszarze edukacji i szkolenia (2004–2006), zatwierdzonej decyzją nr 791/2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 138 z 30.4.2004, s. 31);
- wspólnotowy program działań wspierających organy działające na szczeblu europejskim w dziedzinie kultury (2004–2006), zatwierdzo-

ny decyzją nr 792/2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 138 z 30.4.2004, s. 40);

- program poprawy jakości w szkolnictwie wyższym i wspierania międzykulturowego zrozumienia poprzez współpracę z państwami trzecimi (Erasmus Mundus) (2004–2008), zatwierdzonej decyzją nr 2317/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 345 z 31.12.2003, s. 1.);
- projekty, które mogą być objęte finansowaniem na mocy Umowy między Wspólnotą Europejską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki odnawiającej program współpracy w zakresie szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego (2006–2013), zatwierdzonej decyzją Rady 2006/910/WE (DzU L 346 z 9.12.2006, s. 33);
- projekty, które mogą być objęte finansowaniem na mocy Umowy między Wspólnotą Europejską a rządem Kanady ustanawiającej ramy współpracy w dziedzinie szkolnictwa wyższego i szkolenia oraz młodzieży (2006–2013), zatwierdzonej decyzją Rady 2006/964/WE (DzU L 397 z 30.12.2006, s. 14);
- program działań w zakresie uczenia się przez całe życie (2007–2013), zatwierdzonej decyzją nr 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 327 z 24.11.2006, s. 45.);
- program Kultura (2007–2013), zatwierdzonej decyzją nr 1855/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 372 z 27.12.2006, s. 1.);
- program „Europa dla Obywateli” na rzecz promowania aktywnego obywatelstwa europejskiego na lata 2007–2013, zatwierdzonej decyzją nr 1904/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 378 z 27.12.2006, s. 32.);
- program „Młodzież w działaniu” (2007–2013), zatwierdzonej decyzją nr 1719/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 327 z 24.11.2006, s. 30.);
- program wspierający europejski sektor audiowizualny (MEDIA 2007) (2007–2013), zatwierdzonej decyzją nr 1718/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 327 z 24.11.2006, s. 12);
- program działania Erasmus Mundus II (2009–2013) na rzecz poprawy jakości w szkolnictwie wyższym i wspierania międzykulturowego zrozumienia poprzez współpracę z krajami trzecimi, zatwierdzonej decyzją nr 1298/2008/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 340 z 19.12.2008, s. 83.);

- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach pomocy dla rozwijających się krajów Azji oraz współpracy gospodarczej z tymi krajami, zatwierdzone w ramach Rozporządzenia Rady (EWG) nr 443/92 (DzU L 52 z 27.2.1992, s. 1.);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego oraz młodzieży, które mogą być objęte finansowaniem na mocy instrumentu pomocy przedakcesyjnej (IPA), ustanowionego Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1085/2006 (DzU L 210 z 31.7.2006, s. 82.);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem na mocy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa ustanowionego Rozporządzeniem (WE) nr 1638/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 310 z 9.11.2006, s. 1.);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem na mocy instrumentu finansowania współpracy na rzecz rozwoju, ustanowionego Rozporządzeniem (WE) nr 1905/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady (DzU L 378 z 27.12.2006, s. 41.);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego oraz młodzieży, które mogą być objęte finansowaniem na mocy instrumentu finansowania współpracy z państwami i terytoriami uprzemysłowionymi oraz innymi państwami i terytoriami o wysokim dochodzie, ustanowionego Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1934/2006 (DzU L 405 z 30.12.2006, s. 41.; sprostowanie w DzU L 29 z 3.2.2007, s. 16.);
- projekty dotyczące szkolnictwa wyższego, które mogą być objęte finansowaniem w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju zgodnie z Umową o partnerstwie między państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku z jednej strony a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z drugiej strony, podpisaną w Cotonou 23 czerwca 2000 r. (decyzja Rady 2003/159/WE (DzU L 65 z 8.3.2003, s. 27.), zmienioną umową podpisaną w Luksemburgu 25 czerwca 2005 r. (decyzja Rady 2005/599/WE (DzU L 209 z 11.8.2005, s. 26.).

W zakresie zarządzania programami wspólnotowymi EACEA odpowiada za zarządzanie projektami przez cały okres ich realizacji. Podstawę czynności zarządczych podejmowanych przez EACEA stanowi roczny program pracy ustalony przez KE. Program ten jest zgodny z decyzją o finansowaniu w odniesieniu do dotacji i umów w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego.

Zgodnie z art. 5. decyzji 2009/336/WE Agencją zarządza wyznaczony

przez Komisję zarząd oraz dyrektor. Członkowie zarządu mianowani są na okres dwóch lat. Dyrektor Agencji zasadniczo mianowany jest na kadencję czteroletnią. Kadencja może jednak być uwarunkowana przewidywanym czasem realizacji programów wspólnotowych, którymi zarządza Agencja.

Agencja jest finansowana poprzez dotację ujętą w ogólnym budżecie Unii Europejskiej. Dodatkowo może otrzymywać środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju. Dotacja, jak również wspomniane środki, są odliczane od dofinansowania przeznaczonego na programy, którymi EACEA zarządza. Zgodnie z art. 7. decyzji 2009/336/WE Agencja podlega kontroli Komisji i regularnie składa sprawozdania na temat postępów w realizacji programów, za które jest odpowiedzialna, zgodnie z uzgodnieniami i z częstotliwością podaną w decyzji o przekazaniu uprawnień.

ZAKOŃCZENIE

Polityka Unii Europejskiej wkracza na coraz to nowsze obszary integracji naszego kontynentu. W tych działaniach nie chodzi już tylko o zniesienie granic i barier politycznych czy ekonomicznych, ale przede wszystkim o zdynamizowanie procesów integracyjnych w różnych obszarach, zwłaszcza o charakterze niepolitycznym. To właśnie od tych działań zależy konkurencyjność Unii Europejskiej i jej miejsce w świecie, zwłaszcza pomiędzy gospodarką amerykańską a azjatycką, w tym chińską w szczególności.

Coraz to nowsze zadania Komisji Europejskiej są powierzane wyspecjalizowanym agencjom. Na początku obecnego tysiąclecia pojawiła się nowa grupa agencji, zwanych agencjami wykonawczymi. Jest ich aktualnie sześć. Ich celem jest czasowa realizacja zadań o charakterze niepolitycznym, a mających znaczenie dla gospodarki europejskiej. Chodzi o realizację koordynacji różnych programów europejskich, celem których jest subsydiarne wspieranie rozwoju inicjatyw mających fundamentalne znaczenie dla Europy. Subsydiarne dlatego, że nadal jednostkami odpowiedzialnymi za rozwój gospodarczy i naukowy są państwa członkowskie.

Agencje wykonawcze powoływane są przez Komisję Europejską na podstawie decyzji i mają siedziby w Brukseli lub Luksemburgu. Ich czas funkcjonowania jest ograniczony, chociaż w kilku przypadkach Komisja Europejska okres ten wydłużyła. Struktura organizacyjna agencji jest podobna. Dotychczasowe doświadczenia wynikające z ich funkcjonowania

pokazują, że powierzone im zadania są właściwie realizowane i spełniają wymogi, jakie zostały im postawione w

REFERENCES

- Adamic, J. (2012). Transeuropejskie sieci transportowe (TEN-T). *Studia BAS*, (4), 63-78.
- Antonoyiannakis, M., Hemmelskamp, J., & Kafatos, F. C. (2009). The European research council takes flight. *Cell*, 136(5), 805-809.
- Breński, W. (2013) Mini leksykon encyklopedyczny Unii Europejskiej. Józefów: Wydawnictwo WSGE.
- Crosier, D., & Ruffio, P. (2009). Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna
- Education, A. (2012). Culture Executive Agency (EACEA)(2011). Teaching reading in Europe: Contexts, policies and practices.
- Marchewka-Bartkowiak, K. (2011). Agencje wykonawcze. *Infos*, (17), 1-4.
- Podstawka, M. (2011). Nowoczesne zarządzanie wydatkami publicznymi. *Polityki Europejskie, Finanse i Marketing*, 88.
- Pollitt, C., Thiel, S. V., & Homburg, V. M. F. (2007). New public management in Europe. *Management Online Review*, 1-6.
- Ukleja, A. (2013) Działalność Komitetu Naukowego ds. Bezpieczeństwa Konsumentów (Scientific Committee on Consumer Safety) na rzecz bezpieczeństwa produktów kosmetycznych. ss.499-511. *Journal of Moder Science* 2/17/2013
- Zagrzeb, M., Projektu, C. K., Rupperecht, S., Urbanczyk, R., Laubenheimer, M., Boschetti, F., ... & Językowe, W. Agencję Wykonawczą na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (Executive Agency for Competitiveness and Innovation-EACI).

(Endnotes)

- 1 Jest to druga część opracowania dotyczącego agencji wykonawczych Unii Europejskiej. Pierwsza część pt. Agencje wykonawcze. w poszukiwaniu narzędzi zarządzania (governance) nowymi problemami finansowymi unii europejskiej zostanie opublikowana w *Bańskiej Bystrzycy w 2013 w czasopiśmie Polickie vedy*.
- 2 Więcej o tym programie zob. http://ec.europa.eu/energy/intelligent/index_en.html [odczyt: 2011-10-20].
- 3 Zob. http://translate.google.com/translate?hl=pl&langpair=en|pl&rurl=translate.google.pl&twu=1&u=http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/index_

[en.htm](#) [odczyt: 2011-10-25].

- 4 Zob. http://ec.europa.eu/eaci/index_en.htm [odczyt: 2011-10-19].
- 5 Zob. http://translate.google.com/translate?hl=pl&langpair=en|pl&rurl=translate.google.pl&twu=1&u=http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm [odczyt: 2011-10-19].
- 6 DzU L 11 z 15.01.2008, str. 9. Tekst polski decyzji <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:011:0009:0011:PL:PDF> [odczyt: 2011-10-25].
- 7 http://europa.eu/agencies/executive_agencies/rea/index_pl.htm [odczyt: 2011-10-25].
- 8 Polski tekst decyzji zob. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:011:0009:0011:PL:PDF> [odczyt: 2013-10-21].
- 9 http://europa.eu/agencies/executive_agencies/erc/index_pl.htm [odczyt: 2013-10-21].
- 10 Polskojęzyczna wersja decyzji zob. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:032:0088:0090:PL:PDF> [odczyt: 2013-10-21].
- 11 Podstawowe informacje o organizacji i funkcjonowaniu Agencji znajdują się na następujących stronach internetowych: http://europa.eu/agencies/executive_agencies/ten-t/index_pl.htm [2013-10-21]; http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/index_en.htm [odczyt: 2013-10-21].
- 12 http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/index_en.htm [odczyt: 2013-10-21].
- 13 http://europa.eu/agencies/executive_agencies/eahc/index_pl.htm [odczyt: 2013-10-21].
- 14 <http://ec.europa.eu/eahc/about/about.html> [odczyt: 2011-11-09].
- 15 http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php [odczyt: 2011-11-11].
- 16 Polski tekst decyzji <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:101:0026:0030:PL:PDF> [odczyt: 2011-11-11].
- 17 http://europa.eu/agencies/executive_agencies/eacea/index_pl.htm [odczyt: 2013-10-21].